

Opinion:

Ytringsfrihet i offentlig sektor

August-september 2018

Gjennomført for Fagbladet

Henrik Høidahl | e: hh@opinion.no | m: 99261015

Prosjektbeskrivelse

OPPDRAKSGIVER

Fagbladet

Kontakt: Hege Breen Bakken

METODE

Datainnsamling via SMS og epost
(lenke til elektronisk undersøkelse)

For mer om metode, se side 3

FORMÅL

En undersøkelse om yringsfrihet i offentlig sektor.

MÅLGRUPPE

Fagforbundets medlemmer som er ansatt i offentlig sektor

GJENNOMFØRING

31. august – 12. september 2018

Rapport levert 17. september

UTVALG

846 respondenter

Resultatene må tolkes innenfor feilmarginer på +/- 1,5 – 3,4 prosentpoeng for hovedfrekvensene. Merk at feilmarginene for undergrupper er større. Se feilmargintabell på side 18.

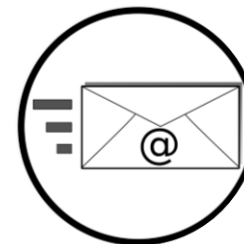

Metode

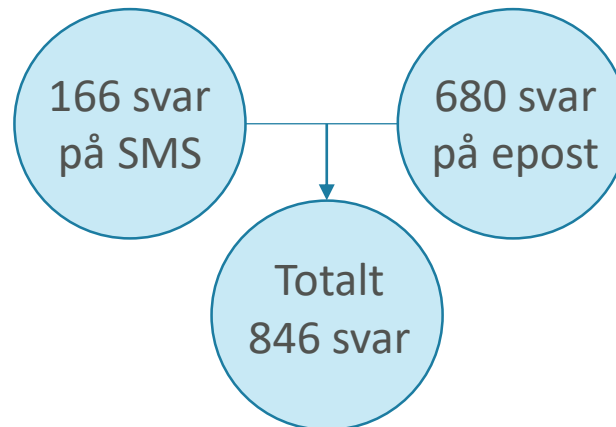
- Undersøkelsens utvalg er basert på et tilfeldig uttrekk blant Fagforbundets medlemmer som er ansatt i offentlig sektor – innen kommune, fylkeskommune, stat, helseforetak, offentlig eide selskaper og Den norske kirke. Opinion har fått god bistand fra Fagforbundet til å foreta selve bruttouttrekket (7481 mobiltelefonnummer, 5499 epostadresser).
- SMS ble sendt ut i puljer fra og med 31. august. Medlemmene fikk en tekstmelding med noen ord om undersøkelsen og en lenke til undersøkelsen (elektronisk spørreskjema). Vi opplevde ganske dårlig respons, og ba derfor om et tilsvarende uttrekk av epostadresser.
- Epost ble sendt ut i puljer fra og med 4. september. Medlemmene fikk en epost med noen ord om undersøkelsen (noe mer utfyllende enn hva som var mulig i SMS) og en lenke til undersøkelsen (elektronisk spørreskjema). Spørreskjemaet er likt for både de som har svart via SMS og epost. En påminnelse til de som ikke svarte via epost ble sendt 10. september.
- Vi opplevde langt bedre respons ved bruk av epost som metode for datainnsamling og endte opp med et betydelig høyere antall svar totalt på undersøkelsen (846 respondenter) enn avtalt med oppdragsgiver (600 respondenter). Dette har ikke fått andre konsekvenser enn at datasikkerheten er styrket.
- Alle respondenter er sikret anonymitet. For øvrig: Opinion har inngått databehandleravtale med oppdragsgiver og med sine underleverandører (datainnsamlingsverktøy).

Utsendelse av undersøkelsen på SMS

Utsendelse av undersøkelsen på epost

Hovedfunn

- Frihet til å ytre seg om det som angår eget arbeidsområde og/eller egen arbeidsplass: Nær 1 av 4 (24%) gir de to laveste verdiene på svarskalaen, der 1 er i svært liten grad. 31% gir verdiene 5 eller 6, der 6 er i svært stor grad.
- 2 av 5 (39%) mener regler og rutiner i svært eller ganske stor grad fører til at man legger begrensninger på seg selv (verdi 5+6).

- 2 av 3 (67%) sier at det ikke er akseptabelt at man som ansatt bruker media eller sosiale medier til å kritisere kommunen man jobber i.
- 29% oppgir at det ikke er akseptabelt at man som ansatt deltar i markeringer eller opprop mot kommunen man jobber i.
- 16% sier det ikke er akseptabelt at man som ansatt deltar i det offentlige ordskiftet med fagkunnskap man har ervervet seg i jobben.

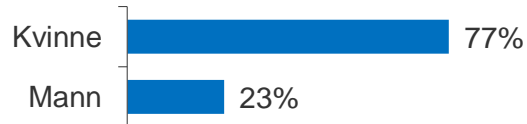
- ○ Viktigste begrensning når det gjelder ytringsfrihet: 71% oppgir taushetsplikt.
- ○ Andre begrensninger som kommer et stykke opp på lista er lojalitetsplikt (39%) og regler/rutiner for hvem som skal uttale seg offentlig (35%).
- ○ 22% gir de to laveste verdiene på svarskalaen, der 1 er i svært liten grad. Forskjellen mellom summen av verdi 1+2 og 5+6 er statistisk signifikant. Det vil si at det er flere som sier at de i stor grad legger begrensninger på seg selv når det gjelder hva de kan si enn som i liten grad gjør det.

- Mer enn hvert fjerde medlem som er ansatt i offentlig sektor (28%) har opplevd at ytringsfriheten deres som ansatt har blitt begrenset (saker preges av arbeidsforhold/-miljø, bemanning, ledelse).
- 15% oppgir at de har opplevd å få reaksjoner etter å ha brukt ytringsfriheten sin som ansatt. Nær 3 av 4 (72%) svarer nei på spørsmålet.
- Svar på de åpne oppfølgingsspørsmålene framgår av ordskyene på side 15-16, 17-18.

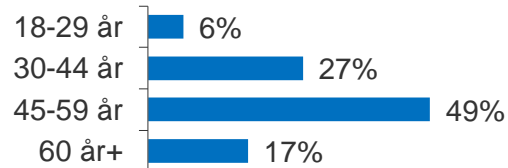

Utvalget

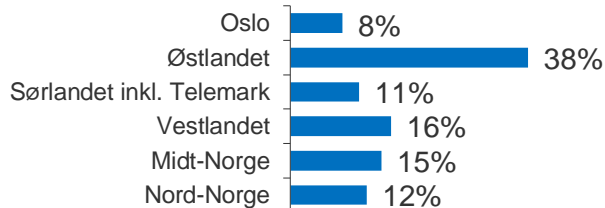
Kjønn

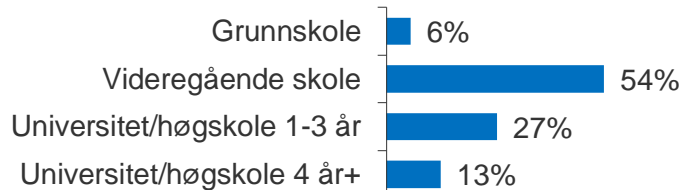
Alder

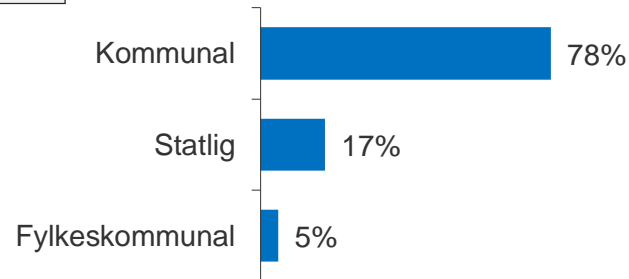
Landsdel

Utdannelse

Sektor

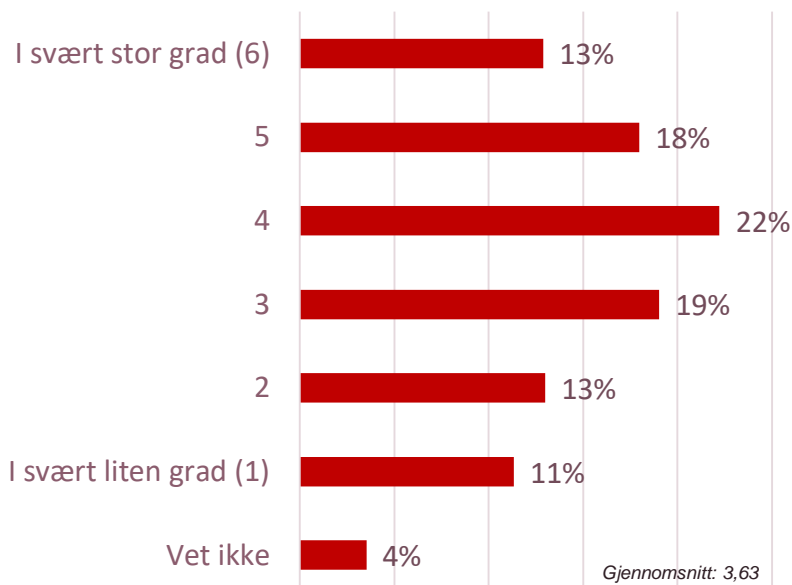
Desimalavrundning gjør at totalen ikke alltid er summert til 100 (kan avvike 1 prosentpoeng). Prosentresultat med flere desimaler framgår av Excel-tabellene.

Merk: Små baser i flere av undergruppene (høyere feilmarginer, større usikkerhet knyttet til data).

Frie ytringer om forhold som angår arbeidsforhold

1. Som ansatt i det offentlige (kommune, fylkeskommune, stat), i hvilken grad opplever du at du fritt kan ytre deg om forhold som angår ditt arbeidsområde og/eller egen arbeidsplass? Skala fra 1 til 6, der 1 er i svært liten grad og 6 i svært stor grad.

- Nær 1 av 3 (31%) opplever at de i svært eller ganske stor grad kan ytre seg om forhold som angår arbeidsområdet og/eller egen arbeidsplass (verdi 5+6).
- Nær 1 av 4 (24%) gir de to laveste verdiene, der 1 er i svært liten grad.
- Forskjellen mellom summen av verdi 1+2 og 5+6 er statistisk signifikant (flere svarer i stor enn i liten grad).
- Ansatte i kommunal sektor har omtrent samme svarfordeling som totalutvalget, både prosentvis på skalaen og gjennomsnittsverdi.

	Kjønn		Alder				Sektor		
	M	K	<30 år	30-44	45-59	60 år+	Kommune	Fylke	Stat
BASE	196	650	52	229	417	148	658	41	147
6	22 %	10 %	13 %	11 %	12 %	18 %	13 %	15 %	14 %
5	17 %	18 %	19 %	20 %	17 %	18 %	18 %	22 %	18 %
4	19 %	23 %	21 %	21 %	24 %	20 %	22 %	22 %	22 %
3	19 %	19 %	19 %	21 %	18 %	18 %	19 %	27 %	15 %
2	12 %	13 %	21 %	12 %	14 %	9 %	14 %	7 %	12 %
1	8 %	12 %	6 %	9 %	13 %	13 %	11 %	2 %	16 %
Snitt	3,93	3,54	3,67	3,68	3,55	3,78	3,62	4,03	3,57

Gjennomsnitt: 1,0 dersom alle hadde svart i svært liten grad, 6,0 dersom alle hadde svart i svært stor grad

○ n=846

Begrensninger på arbeidsplassen mht. ytringsfrihet

2. Hvilke begrensninger finnes på din arbeidsplass når det gjelder ytringsfrihet? (flere svar mulig, predefinerte svaralternativ)

- Viktigste begrensning: 71% av medlemmene ansatt i offentlig sektor oppgir taushetsplikt som et forhold som begrenser ytringsfriheten på arbeidsplassen.
- Andre begrensninger som kommer et stykke opp på lista er lojalitetsplikt (39%) og regler/rutiner for hvem som skal uttale seg offentlig (35%). Utover disse, er det også en rekke andre forhold det krysses av på.
- 28% oppgir at regler/rutiner om hva ansatte kan uttale seg om i sosiale medier begrenser ytringsfriheten på arbeidsplassen, og 1 av 5 (21%) oppgir rutiner for hva ansatte kan si eller delta på i offentligheten.

	Kjønn		Alder				Sektor		
	M	K	<30 år	30-44	45-59	60 år+	Kommune	Fylke	Stat
TOPP 3									
<i>BASE</i>	196	650	52	229	417	148	658	41	147
1	65 %	73 %	73 %	71 %	72 %	66 %	71 %	73 %	71 %
2	40 %	38 %	42 %	41 %	39 %	32 %	39 %	29 %	38 %
3	41 %	33 %	37 %	31 %	38 %	34 %	36 %	34 %	33 %

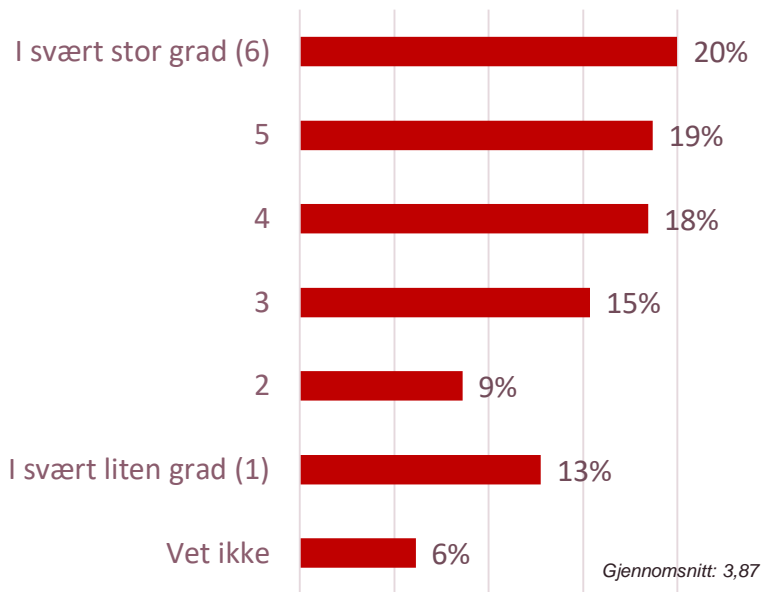
○ n=846

Nummerering i tabellen viser til rangeringen i diagrammet til venstre. Svaralternativene kommer opp i tilfeldig rekkefølge.

Om regler fører til at man legger begrensninger på seg selv

3. I hvilken grad fører denne typen regler og rutiner til at du legger begrensninger på deg selv? Skala fra 1 til 6, der 1 er i svært liten grad og 6 i svært stor grad.

- Med henvisning til foregående spørsmål: 2 av 5 mener at denne typen regler og rutiner i svært eller ganske stor grad fører til at man legger begrensninger på seg selv (verdi 5+6).
- 22% gir de to laveste verdiene, der 1 er i svært liten grad. Forskjellen mellom summen av verdi 1+2 og 5+6 er statistisk signifikant.
- Ansatte i kommunal sektor har omtrent samme svarfordeling som totalutvalget, både prosentvis på skalaen og gjennomsnittsverdi.

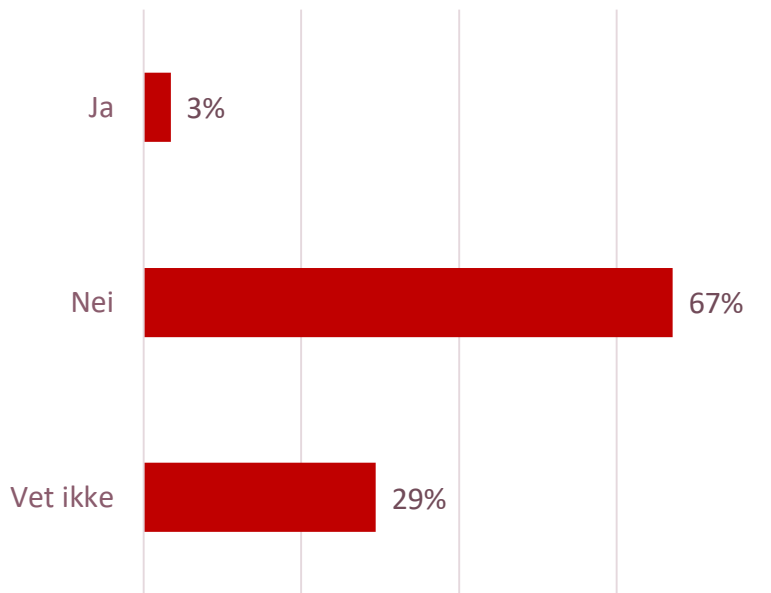
	Kjønn		Alder				Sektor		
	M	K	<30 år	30-44	45-59	60 år+	Kommune	Fylke	Stat
BASE	196	650	52	229	417	148	658	41	147
6	13 %	22 %	21 %	18 %	23 %	15 %	20 %	24 %	20 %
5	22 %	18 %	19 %	17 %	20 %	18 %	19 %	24 %	17 %
4	17 %	19 %	23 %	22 %	15 %	20 %	19 %	12 %	20 %
3	14 %	16 %	15 %	17 %	15 %	14 %	16 %	17 %	11 %
2	12 %	8 %	10 %	10 %	7 %	11 %	9 %	5 %	10 %
1	18 %	11 %	8 %	9 %	14 %	17 %	12 %	17 %	16 %
Snitt	3,52	3,98	4,04	3,89	3,94	3,58	3,88	3,95	3,80

Gjennomsnitt: 1,0 dersom alle hadde svart i svært liten grad, 6,0 dersom alle hadde svart i svært stor grad

○ n=846

Aksept for bruk at sosiale medier for å kritisere

4. Er det akseptabelt på din arbeidsplass at du som ansatt bruker media eller sosiale medier til å kritisere kommunen du jobber i?

- 2 av 3 (67%) sier at det ikke er akseptabelt at man som ansatt bruker media eller sosiale medier til å kritisere kommunen man jobber i. Kun tre prosent svarer ja på spørsmålet, mens er relativ stor andel av medlemmene ikke vet om det er akseptabelt.
- Det er først og fremst de to laveste aldersgruppene som ikke vet, der «vet ikke»-andelen er størst blant de mellom 18 og 29 år (46%).

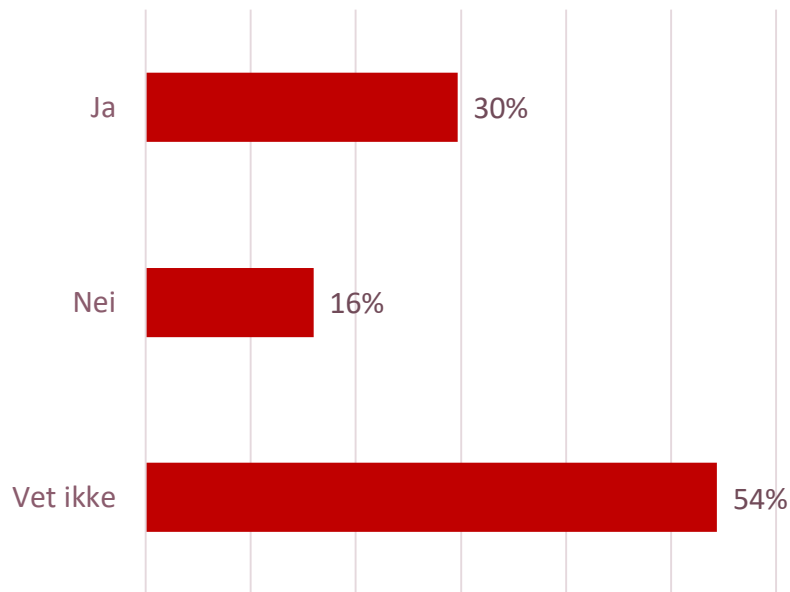
	Kjønn		Alder				Sektor		
	M	K	<30 år	30-44	45-59	60 år+	Kommune	Fylke	Stat
BASE	196	650	52	229	417	148	658	41	147
Ja	7 %	2 %	6 %	2 %	4 %	3 %	3 %	12 %	3 %
Nei	61 %	69 %	48 %	63 %	71 %	69 %	71 %	44 %	55 %
Vet ikke	32 %	29 %	46 %	35 %	25 %	28 %	26 %	44 %	41 %

○ n=846

Aksept for å delta i offentlig debatt med fagkunnskap

5. Er det akseptabelt at du som ansatt deltar i det offentlige ordskiftet med fagkunnskap du har ervervet deg i jobben?

- 30% sier det er akseptabelt at man som ansatt deltar i det offentlige ordskiftet med fagkunnskap man har ervervet seg i jobben, 16% sier det ikke er akseptabelt, mens over halvparten ikke vet.
- Flere kvinner enn menn og flere under 30 år enn over 30 år svarer at de ikke vet.
- Signifikant flere menn enn kvinner svarer ja på spørsmålet.
- Ansatte i kommunal sektor ligger på samme nivå som totalutvalget.

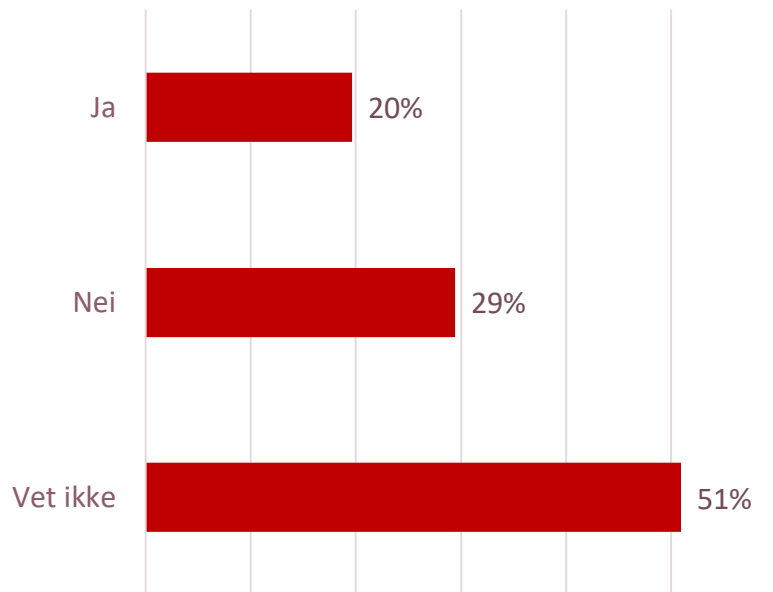
	Kjønn		Alder				Sektor		
	M	K	<30 år	30-44	45-59	60 år+	Kommune	Fylke	Stat
BASE	196	650	52	229	417	148	658	41	147
Ja	47 %	24 %	29 %	31 %	27 %	35 %	30 %	34 %	28 %
Nei	19 %	15 %	6 %	13 %	19 %	16 %	15 %	15 %	21 %
Vet ikke	34 %	60 %	65 %	56 %	54 %	49 %	55 %	51 %	51 %

○ n=846

Aksept for at man deltar i markeringer/opprop

6. Er det akseptabelt at du som ansatt deltar i markeringer eller opprop mot kommunen du jobber i?

- 20% sier det er akseptabelt at man som ansatt deltar i markeringer eller opprop mot kommunen man jobber i, 29% sier det ikke er akseptabelt, mens rundt halvparten ikke vet. Forskjellen mellom de som svarer ja og nei er statistisk signifikant.
- Flere kvinner enn menn og flere under 44 år enn over 44 år svarer at de ikke vet.
- Signifikant flere menn enn kvinner svarer ja på spørsmålet.
- Ansatte i kommunal sektor ligger på samme nivå som totalutvalget.

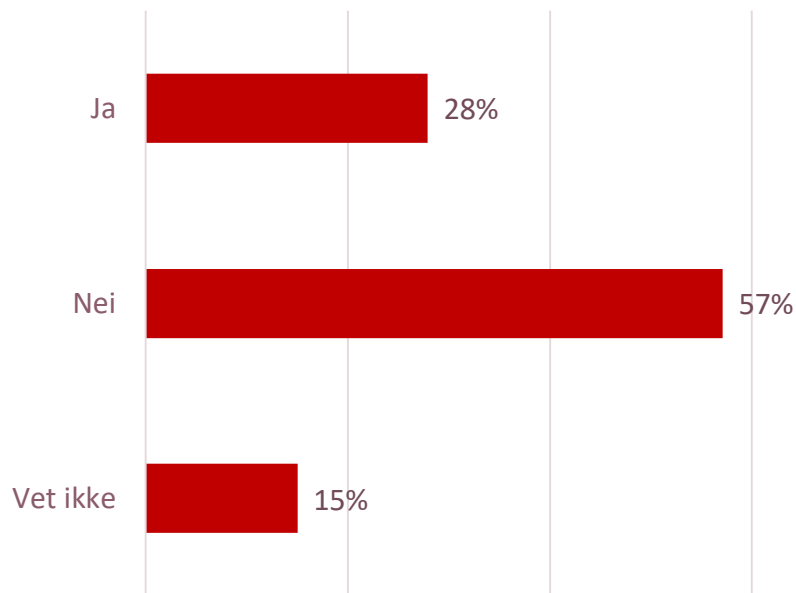
	Kjønn		Alder				Sektor		
	M	K	<30 år	30-44	45-59	60 år+	Kommune	Fylke	Stat
BASE	196	650	52	229	417	148	658	41	147
Ja	28 %	17 %	23 %	17 %	20 %	20 %	19 %	22 %	22 %
Nei	28 %	30 %	17 %	25 %	31 %	35 %	31 %	15 %	27 %
Vet ikke	44 %	53 %	60 %	58 %	48 %	45 %	50 %	63 %	52 %

○ n=846

Begrensninger i yringsfriheten som ansatt

7. Har du noen gang opplevd at din yringsfrihet som ansatt har blitt begrenset?

- Mer enn hvert fjerde medlem som er ansatt i offentlig sektor (28%) har opplevd at yringsfriheten deres som ansatt har blitt begrenset.
- Over halvparten (57%) svarer nei på spørsmålet.
- Det er signifikant flere i aldersgruppen mellom 45-59 år enn i gruppen over 60 år som har opplevd at yringsfriheten som ansatt har blitt begrenset. Den eldste aldersgruppen svarer i større grad enn de yngre aldersgruppene nei på spørsmålet.
- Ansatte i kommunal sektor ligger på samme nivå som totalutvalget.

	Kjønn		Alder				Sektor		
	M	K	<30 år	30-44	45-59	60 år+	Kommune	Fylke	Stat
BASE	196	650	52	229	417	148	658	41	147
Ja	28 %	28 %	25 %	28 %	30 %	22 %	29 %	15 %	27 %
Nei	63 %	55 %	50 %	55 %	56 %	66 %	56 %	73 %	59 %
Vet ikke	10 %	17 %	25 %	17 %	14 %	13 %	15 %	12 %	14 %

○ n=846

Begrenset ytringsfrihet: Begrunnelse

9. Hvis JA på spørsmål 7: Og hva var begrunnelsen? (åpent, respondent skriver inn)

- Åpne svar er gjennomgått og kodet/komprimert så langt det lar seg gjøre. Ordskyen under viser hvilke begrunnelser som er trukket fram, og jo større ordet er i, jo oftere er ordet/begrunnelsen nevnt. Av hensyn til respondentenes anonymitet velger vi *ikke* å gjøre kommentarene tilgjengelige, men bruker denne ordskyen til å illustrere svarene på spørsmålet.

Det er en rekke begrunnelser som nevnes, og respondentene uttrykker seg ulikt – og svarer heller ikke alltid på spørsmålet. Noen kategorier overlapper.

Hovedkategorier (cirka-tall):

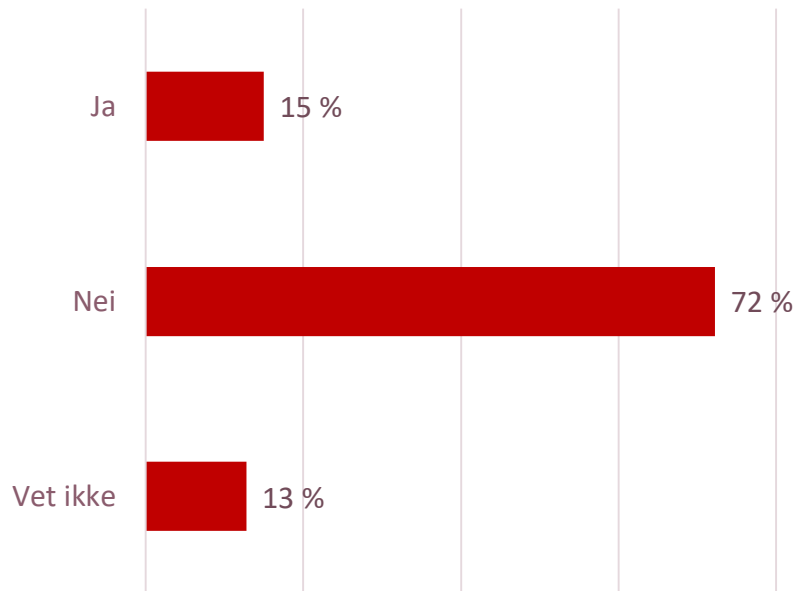
- Lojalitet: 17%
- Tjenestevei: 8%
- Omdømme: 7%
- Personalsak: 7%
- Ledelsessak: 6%
- Taushetsplikt: 6%
- Internsak: 5%

- Basert på 100+ kommentarer

Reaksjoner etter å ha brukt yringsfriheten som ansatt

10. Har du noen gang opplevd å få reaksjoner etter å ha brukt yringsfriheten din som ansatt?

- 15% oppgir at de har opplevd å få reaksjoner etter å ha brukt yringsfriheten sin som ansatt.
- Nær 3 av 4 (72%) svarer nei på spørsmålet.
- Signifikant flere under 30 år enn over 60 år sier at de har fått reaksjoner. Det er en *tendens* til at det er den yngste aldersgruppen som i størst grad har opplevd å få reaksjoner, men liten basestørrelse på de under 30 år gjør at vi ikke kan fastslå at forskjellen er statistisk signifikant.
- Ansatte i kommunal sektor ligger på samme nivå som totalutvalget.

	Kjønn		Alder				Sektor		
	M	K	<30 år	30-44	45-59	60 år+	Kommune	Fylke	Stat
BASE	196	650	52	229	417	148	658	41	147
Ja	15 %	15 %	23 %	15 %	15 %	12 %	16 %	7 %	15 %
Nei	75 %	71 %	54 %	74 %	72 %	76 %	72 %	85 %	71 %
Vet ikke	10 %	14 %	23 %	11 %	12 %	12 %	13 %	7 %	14 %

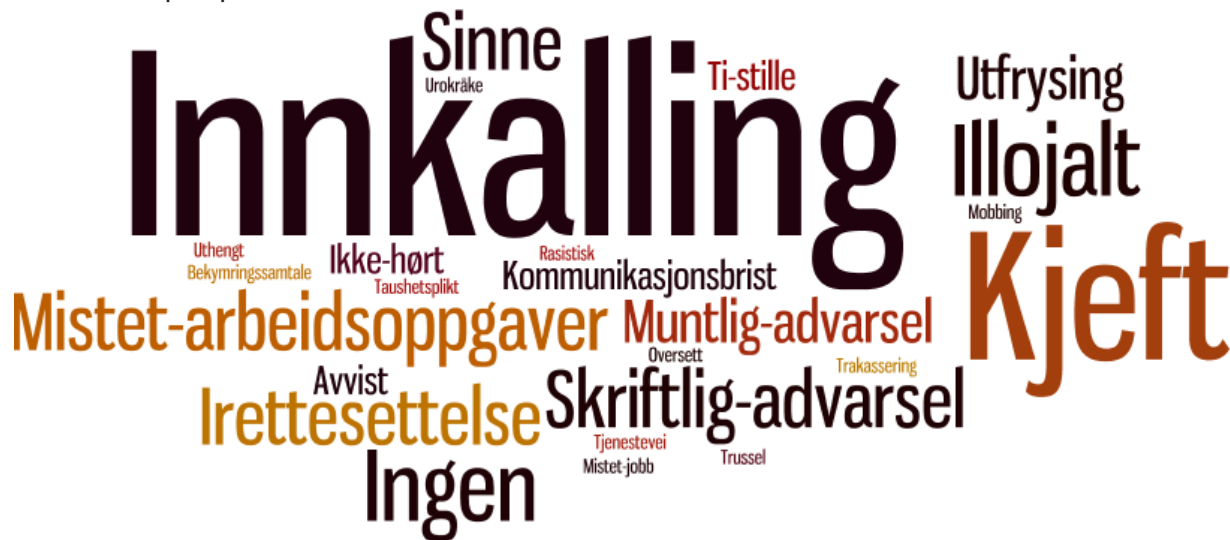
○ n=846

Reaksjoner: Type reaksjon og begrunnelse

12. Hvis JA på spørsmål 10: Hva slags reaksjon – og med hvilken begrunnelse? (åpent, respondent skriver inn)

- Åpne svar er gjennomgått og kodet/komprimert så langt det lar seg gjøre. Ordskyen under viser hvilke reaksjoner/begrunnelser som er trukket fram, og jo større ordet er i, jo oftere er ordet/reaksjonen/begrunnelsen nevnt. Av hensyn til respondentenes anonymitet velger vi *ikke* å gjøre kommentarene tilgjengelige, men bruker denne ordskyen til å illustrere svarene på spørsmålet.

Det er en rekke reaksjoner/begrunnelser som nevnes, og respondentene uttrykker seg ulikt – og svarer heller ikke alltid på spørsmålet. Noen kategorier overlapper.

Hovedkategorier (cirka-tall):

- Innkalling (til sjef): 18%
- Kjeft/irettesettelse: 18%
- Muntlig/skriftlig advarsel: 10%
- Mistet arbeidsoppgaver: 5%

- Basert på 75+ kommentarer

Feilmargintabell

Alle undersøkelser er beheftet med feilmarginer. Feilmarginene knytter seg i hovedsak til statistisk usikkerhet. Dette er utvalgsskjevheter, som medfører at utvalget ikke er identisk med universet eller målgruppen. Ulikheter kan knytte seg til bestemte kjennetegn eller adferd.

Feilmarginene ved ulike utvalgsstørrelser og prosentresultat ved 95% signifikansnivå er vist i tabellen til høyre.

Ved en base på 846 (n=846) kan vi med 95% sannsynlighet si at det riktige resultatet ligger innenfor $\pm 1,5$ og $\pm 3,4$ prosentpoeng, avhengig av prosentresultatets størrelse. Usikkerheten er størst ved et prosentresultat på 50% og minst ved prosentresultater på 5%/95%.

	Prosentresultat									
	5,0 %	10,0 %	15,0 %	20,0 %	25,0 %	30,0 %	35,0 %	40,0 %	45,0 %	50,0 %
Utvalgsstørrelse										
100	4,3 %	5,9 %	7,0 %	7,8 %	8,5 %	9,0 %	9,3 %	9,6 %	9,8 %	9,8 %
150	3,5 %	4,8 %	5,7 %	6,4 %	6,9 %	7,3 %	7,6 %	7,8 %	8,0 %	8,0 %
200	3,0 %	4,2 %	4,9 %	5,5 %	6,0 %	6,4 %	6,6 %	6,8 %	6,9 %	6,9 %
250	2,7 %	3,7 %	4,4 %	5,0 %	5,4 %	5,7 %	5,9 %	6,1 %	6,2 %	6,2 %
300	2,5 %	3,4 %	4,0 %	4,5 %	4,9 %	5,2 %	5,4 %	5,5 %	5,6 %	5,7 %
400	2,1 %	2,9 %	3,5 %	3,9 %	4,2 %	4,5 %	4,7 %	4,8 %	4,9 %	4,9 %
500	1,9 %	2,6 %	3,1 %	3,5 %	3,8 %	4,0 %	4,2 %	4,3 %	4,4 %	4,4 %
600	1,7 %	2,4 %	2,9 %	3,2 %	3,5 %	3,7 %	3,8 %	3,9 %	4,0 %	4,0 %
700	1,6 %	2,2 %	2,6 %	3,0 %	3,2 %	3,4 %	3,5 %	3,6 %	3,7 %	3,7 %
800	1,5 %	2,1 %	2,5 %	2,8 %	3,0 %	3,2 %	3,3 %	3,4 %	3,4 %	3,5 %
846	1,5 %	2,0 %	2,4 %	2,7 %	2,9 %	3,1 %	3,2 %	3,3 %	3,4 %	3,4 %

Opinion AS | Vulkan 16 | 0178 OSLO

www.opinion.no

hei@opinion.no

[@opinionoslo](https://twitter.com/opinionoslo)

Opinion: